

V SPOMIN IVANU TOMAŽIČU 1919-2014

Življenjska pot patra Ivana Tomažiča je začela na Pregarjah, kjer se je rodil 17. junija 1919. Po osnovni šoli je z dvanajstimi leti odšel v Italijo, kjer je v Frascatiju zaključil gimnazijo in licej in leta 1935 vstopil v red klaretincev. V Španiji je študiral teologijo v Zafri (Estremadura) od 1939 do 1944. Posvečen je bil leta 1943, nato je kaplanoval v rimskem okraju Parioli od 1946 do 1953. Leta 1954 se je preselil na Dunaj, kjer je opravljal dušnopastirstvo v bolnišnici za ostarele v okraju Baumgarten.

Na Dunaju je za študente s Koroške začel urejati društvene prostore na Bennogasse, nato je začel z gradnjo visokošolskega doma Korotan, ki je bil odprt leta 1966. Deset let po njegovi dograditvi je v neposredni bližini postavil še dom Koper. Do leta 1986 je vodil oba domova, kjer so bili poleg študentov vselej dobrodošli tudi drugi Slovenci. Gostil je leta 1972 tudi študente etnologije s Filozofske fakultete in tam sem ga prvič srečala. V času svojega upravljanja je v Korotan povabil predavati vrsto priznanih slovenskih in tujih strokovnjakov. V tujini rojenim slovenskim študentom je od 1982 podeljeval Slomškove štipendije z namenom, da spoznajo in vzljubijo domovino in jezik svojih prednikov.

Od leta 1967 do leta 1987 je izdal 12 številčk publikacij Glas Korotana. V njih je leta 1981 pisal o nujnosti novih pogledov na najstarejšo zgodovino Slovencev, leta 1982 o naših prednikih Venetih in o avtohtonosti Slovencev, leta 1986 je objavil prispevek *Oživeli Veneti*. Leta 1981 je ustanovil Sklad za pospeševanje raziskovanja in uveljavitve slovenske zgodovine, iz katerega je 24. maja 1986 podelil prvo nagrado Jožku Šavliju in Mateju Boru.

V knjigi *Veneti, naši davni predniki* (1989), ki so jo napisali akademik Matej Bor, dr. Joško Šavli in pater Ivan Tomažič utemeljujejo, da so predniki Slovencev Veneti. V tretjem delu knjige *Sodbe in komentarji* Tomažič nasproti teoriji zgodovinarjev, ki trdijo, da so Slovani prišli v 6. stoletju n. št. izza Karpatov, dokazuje z navajanjem Pavla Diakona in njegove zgodovine Langobardov, da ni nikjer govora o prihodu Slovanov, ampak samo o vojski, v kateri so bili tudi Slovani. Navaja še pismo papeža Gregorja Velikega, Rižanski zbor, dela Jordanisa, Nicolettija in Vita s. Columbani.

Knjiga je najprej izšla v nemškem jeziku *Unsere Vorfahren – die Veneter* (1988), italijanskem *I Veneti – progenitori dell'uomo europeo* (1991), angleškem *Veneti: First Builders of European community* (1996) in ruskem *Venety i Etruski: u istokov evropejskoj civilizaciji* (2008).

Odgovore na napade, ki so bili v časopisju in revijah in v posebni številki revije Arheo so Bor, Šavli in Tomažič objavili v knjigi *Z Veneti v novi čas : odgovori – odmevi – obravnave : zbornik 1985-1990*. V drugem zborniku *Etruščani in Veneti* (1995) je Tomažič

zbral komentarje in odgovore, ki jih je napisal v časopisnih člankih na Spomenico SAZU o temeljih nastanka slovenskega naroda in slovenske države, knjigo Zgodovina Cerkev na Slovenskem, Slovenski almanah '92, Dokumente slovenstva, 1600 letnico bitke na Vipavskem, posvet SAZU Slovenci in državnost. V Venetski tribuni, ki jo je uvedel v Nedeljskem dnevniku pa so na kratko povzeti članki Ivana Tomažiča in drugih piscev. Tretji zbornik *V nova slovenska obzorja z Veneti v Evropi 2000*, ki ga je uredil, prinaša prispevke domačih in tujih raziskovalcev. Bil je tudi izdajatelj teh zbornikov in knjig.

Ugotovitve iz prve knjige je strnil Tomažič v krajše in pregledno delo, ki je izšlo naslednje leto z naslovom *Novo sporočilo knjige Veneti, naši davni predniki* (1990) v knjigi *Slovenci, kdo smo? od kdaj in odkod izviramo?* (1999), pa je podal pregled prvih dveh zbornikov. Pripravil je razstave *Veneti na Slovenskem* na Ptuj (2001), v Škofji Loki (2002), Ljubljani (2004), Kopru 2004 in Bovcu (2010). Za širši krog bralcev je pripravil dve pregledni krajši izdaji: *Slovenske korenine* (2003) in *Bog živi deželo pod Triglavom* (2007), v italijanščini *I Veneti: un popolo misterioso* (2007) in nemščini *Österreich von Anfang an: Anteil der Slowenen zu seiner Entstehung* (2008).

Po letu 2001 je bil dejaven v programskem odboru mednarodnih konferenc *Korenine slovenskega naroda – Izvor Evropejcev* v Ljubljani. Na prvi konferenci je imel uvodni referat *Veneti so začetek slovenskega naroda*, na tretji *Imena pričajo* (2005), na četrti *Staroselci Norika* (2006). V Bovcu je imel zadnji prispevek o Noriku leta 2010 na posvetu *Slovenci - kdaj smo in od kdaj smo*.

Leta 2004 me je predlagal v organizacijski odbor projekta *Korenine slovenskega naroda*, za kar sem mu iskreno hvaležna. Prav to me je spodbudilo, da sem tudi sama bolj sistematično začela zbirati stare vire in pisati o Slovencih - staroselcih. In podpiral me je v prizadevanjih za pravično mejo med Slovenijo in Hrvaško.

Čeprav se je leta 1986 umaknil iz Korotana, si je prizadeval, da bi Korotan ohranil poslanstvo in da ga Mohorjeva družba ne bi najprej spremenila v hotel in nato prodala. Osnovno poslanstvo njegovega življenja pa je bilo biti duhovnik. In do konca je pisal. V zgibanki je pripravil leta 2013 povzetek knjige o Magdaleni Gornik, slovenski mistikinji.

Za življenjsko delo ga je predsednik Republike Slovenije leta 2004 odlikoval z *Redom zaslug Republike Slovenije za človekoljubna dejanja v dobro pomoči potrebnim, posebej pri delu visokošolskega doma Korotan na Dunaju*.

Od jeseni 2010 je živel v Domu starejših občanov v Ilirski Bistrici. Osrednja knjižnica Srečka Vilharja v Kopru in Zavod Vita Koper – Študijski krožek »Istrske teme« sta mu priredila večer 17. marca 2011. V prijetnem vzdušju je številnim poslušalcem pripovedoval o začetkih raziskovanja Venetov v 80. letih 20. stoletja, ki so privedla do novega pogleda na slovensko zgodovino.

Radovednost in želja po odkrivanju novega, kar naj bi bila značilnosti vsakega raziskovalca, sta ga vodili po odkrivanju resnice o našem izvoru, zato lahko samo občudujemo njegovo zavzetost in vztrajnost, ki sta tudi nam vodilo za naše delo v prihodnje. Njegovo življenjsko delo pa naj bo spodbuda tudi posameznikom v novem rodu, da bodo tako zavzeto delali za blagor slovenskega naroda in nadaljevali raziskave o njegovem obstoju v viharnih tisočletjih na ozemljih, ki jih danes zavzemajo obkrožujoče sosednje države. Ohranimo ga v spominu kot zavednega in pogumnega Slovenca.

Duša Krnel Umek